

соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” 2005 р. Положенням про прийомну сім’ю, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 2002 р. № 565, Положенням про дитячий будинок сімейного типу, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України 2002 р. № 564 [3-5].

Їх вивчення дозволяє зробити висновок, що основоположними засадами конституційно-правового захисту прав дітей, зокрема, є: взаємності прав та обов’язків батьків і дітей, що ґрунтуються на походженні дітей, засвідченому у встановленому законом порядку; рівності дітей у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони в шлюбі або поза ним; утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування є обов’язком держави.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Захист прав дітей в Україні з урахуванням міжнародних договорів з питань сімейного права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_19188
3. Сімейний Кодекс України від 10.01.2002 року (з наступними змінами і доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21–22. Ст. 135
4. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142.
5. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 26 квітня 2005 р. № 2342-15. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 6. Ст. 147
6. Камінська Н.В. Захист прав дітей у міжвоєнний та повоєнний період [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/578/1/ДРУГА%20СВІТОВА%20ВІЙНА%20I%20УКРАЇНА_p014-017.pdf
7. Антонова О. Р. Регулювання шлюбу і сім’ї Конституцією України. *Защита прав человека*. Сборник науч. статей, Комрат Молдова, 2018.

Іванова Майя,

науковий співробітник відділу з охорони інтелектуальної власності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

ОХОРОНА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРИНЦИП В ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК

Частиною 1 ст. 41 Конституції України передбачено право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Відповідно до ч. 2 ст. 54 Конституції України кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної,

творчої діяльності, ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом. На основі Конституції України, правовідносини у сфері права інтелектуальної власності регулюються нормами Цивільного, Кримінального, Митного, Господарського кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, спеціальними законами і підзаконними нормативними актами.

Відповідно до вимог Основного Закону України, Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, з метою впровадження в Україні європейських стандартів життя та виходу України на провідні позиції у світі передбачено проведення реформи захисту права інтелектуальної власності. Концепція реформування державної системи правової охорони права інтелектуальної власності в Україні, яку було схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 червня 2016 р. № 402-р. передбачає можливість забезпечити впровадження ефективного механізму захисту прав інтелектуальної власності; створення умов для розбудови національної інноваційної системи тощо.

Сучасна бібліотека як одна з інфраструктурних інформаційних складових інформаційного суспільства змушена прийняти нові умови і працювати відповідно до них, щоб не залишитись на узбіччі інформаційного суспільства. Наростаючі потоки електронної інформації серйозно впливають на бібліотечну сферу, спостерігається постійне зростання числа електронних видань, частина з яких вже є альтернативою традиційним бібліотечним фондам. Повнотекстові електронні колекції та архіви інформації стають невід'ємною частиною системи обслуговування бібліотеки і вимагають відповідної системи організації та зберігання. В нових умовах читач вимагає і нових технологій бібліотечного обслуговування, включаючи повноцінне онлайн-обслуговування.

З появою нових інформаційних технологій і створенням електронних бібліотек у користувачів виникла потреба в отриманні інформації в більш повному обсязі і в більш стислі строки, що спонукало бібліотеки розвивати нові технології бібліотечної справи. Сучасні цифрові технології змінюють саму природу авторського права. Бібліотекам доводиться стикатися із забезпеченням нормативно-правового обґрунтування організації та функціонування інформаційних ресурсів і послуг, регулюванням прав власників і користувачів електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів. Передусім, коли інформація переважно зберігалась на паперових носіях і масово не відтворювалось за допомогою технічних засобів, в бібліотечній діяльності не виникало питань порушення авторського права на джерело інформації. На сьогодні, в умовах розвитку інформаційного суспільства система захисту авторського права застаріла і створює перешкоди до отримання інформації.

Підвищення ефективності використання та доступності інформаційних ресурсів, накопичених у бібліотеках України, забезпечення до них доступу читачів, в тому числі з використанням мережі Інтернет, прискорення інтеграції України у світовий інформаційний простір, а також створення належних умов для роботи працівників бібліотек з використанням сучасних інформаційних

технологій повинно відбуватись відповідно до вимог як національного так і міжнародного законодавства в сфері права інтелектуальної власності.

Частина 3 ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ вказує на те, що виключне майнове право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти: відтворення творів, під яким слід розуміти виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер. Відтворення твору без дозволу автора є порушенням авторського права і (або) суміжних прав, що дає підстави для судового захисту. Законом України «Про авторське право і суміжні права» передбачено захист авторського права, строк дії якого складає протягом усього життя автора і 70 років після його смерті, крім випадків, передбачених цією статтею, а на твір, вперше опублікований протягом 30 років після смерті автора, діє протягом 70 років від дати його правомірного опублікування.

За умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом передбачена адміністративна відповідальність згідно ст. 51-2 «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності» Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП). В іншому випадку, відповідно до ст. 176 «Порушення авторського права і суміжних прав» Кримінального кодексу України (ККУ) передбачена кримінальна відповідальність за незаконне відтворення творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі (що складає на сьогодні 340 грн.), або якщо такі дії вчинені службовою особою з використанням службового становища.

Статтею 22 Закону України «Про авторське право і суміжні права» бібліотекам дозволяється вільне відтворення примірників твору тільки репрографічним способом у разі, коли відтворення здійснюється для збереження або заміни загубленого, пошкодженого та непридатного примірника даної бібліотеки чи архіву або для відновлення загубленого, пошкодженого або непридатного примірника з фонду аналогічної бібліотеки чи архіву, а одержання такого примірника іншим шляхом неможливе, а також коли відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру.

Таким чином, відповідно до українського законодавства, бібліотеки не можуть зберігати в електронному виді твори, строк дії авторського права на які не закінчився, без дозволу їх авторів, що не відповідає вимогам сучасного суспільства. Закон України «Про авторське право і суміжні права» був прийнятий у 1993 р. (в редакції – 2001 р.). На час прийняття Закону, інтернет не набув ще такого поширення та, й бібліотеки зберігали традиційні форми своєї діяльності. Сьогодні, з розвитком інформаційного суспільства, передбачені цим Законом норми, які встановлюють способи захисту немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, потребують удосконалення шляхом внесення відповідних змін, з урахуванням особливостей

використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, що пов'язана з діяльністю бібліотек на сучасному етапі.

З метою вирішення цієї проблеми, є потреба внесення змін в українське законодавства, зокрема в Закон України «Про авторське право і суміжні права» і надати можливість зберігати бібліотекам документи, на які розповсюджується авторське право в електронному вигляді. Безумовно, крім законодавчих рішень в цьому аспекті, необхідно буде створити умови збереження вказаних документів та неможливлення їх несанкціонованого копіювання.

Вказані пропозиції не зменшують обсягу авторських прав, адже діяльність бібліотек не спрямована на розповсюдження вказаних творів, а тільки на їх збереження. У бібліотек з'явиться більше можливостей для наповнення сучасними джерелами електронні інформаційні ресурси. Тим самим буде якісно підвищена діяльність бібліотек щодо забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки.

Іващенко Віта,

професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент

ВПЛИВ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ НА РОЗВИТОК КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Відповідно до ч. 1 ст. 3 Кримінального кодексу України (далі – КК) законодавство України про кримінальну відповідальність становить КК, який ґрунтується на Конституції України та загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права[1]. Тому значна частина кримінально-правових норм прийнята на виконання та охорону положень Основного Закону.

Так, Розділ I Конституції України[2] містить, зокрема, такі загальні засади: Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава; територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою; людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; право визначати і змінювати конституційний лад належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами; ніхто не може узурпувати державну владу. У свою чергу розділ I Особливої частини КК «Злочини проти основ національної безпеки України» передбачає відповідальність за дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ст. 109); посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110); фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України (ст. 110-2). Розділи II-IV спрямовані на охорону життя, здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи та статевої недоторканості особи.